

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 10ης Νοεμβρίου 1993 *

Στην υπόθεση C-39/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal Cível da Comarca de Lisboa προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Petróleos de Portugal SA (Petrogal)

και

Correia, Simões & Companhia, Ld.^a,

Correia, Sousa & Crisóstomo, Ld.^a,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας (ΕΕ L 173, σ. 5, το διορθωτικό στην ΕΕ 1984, L 79, σ. 38),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz

γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Petróleos de Portugal SA, εκπροσωπούμενη από τον Adriano Figueiredo, δικηγόρο Λισαβόνας,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Luís Inez Fernandes, διευθυντή της Υπηρεσίας Νομικών Υποθέσεων της Γενικής Διευθύνσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και από τον Luís Augusto Máximo dos Santos, επίκουρο καθηγητή στη Νομική Σχολή της Λισαβόνας,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Νικόλαο Μαυρίκα, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και από τον Παναγιώτη Αθανασούλη, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Ana Maria Alves Vieira και από τον Francisco Enrique Gonzalez Diaz, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, και από την Helena Varandas, Πορτογαλίδα δημόσιο υπάλληλο αποσπασμένη στην υπηρεσία αυτή,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Petróleos de Portugal — Petrogal SA, εκπροσωπούμενης από τον Fernando Cunha de Sá, δικηγόρο Λισαβόνας, της Correia, Simões & Companhia, Limitada, και της Correia, Sousa & Crisóstomo, Limitada, εκπροσωπούμενων από τον Victor de Menezes Falcão, δικηγόρο Λισαβόνας, της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά τη συνεδρίαση της 24ης Ιουνίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 22ας Μαρτίου 1991, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Φεβρουαρίου 1992, το Tribunal Cível da Comarca de Lisboa υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας (ΕΕ L 173, σ. 5, το διορθωτικό στην ΕΕ 1984, L 79, σ. 38).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Petróleos de Portugal-Petrogal (στο εξής: Petrogal) και των εταιριών Correia, Simões & Companhia, Limitada (στο εξής: μεταπωλητής), και Correia, Sousa & Crisóstomo, Limitada, κατόπιν μονομερούς καταγγελίας, στην οποία προέβη ο μεταπωλητής, συμβάσεως συναφθείσας στις 17 Μαΐου 1982 για περίοδο δεκαπέντε ετών, ήτοι μέχρι τις 17 Μαΐου 1997.
- 3 Δυνάμει του άρθρου 1 της εν λόγω συμβάσεως, η Petrogal ανέλαβε την υποχρέωση να προμηθεύει με καύσιμα και λιπαντικά τον μεταπωλητή, ο οποίος υποχρεούνταν να τα αγοράζει για να τα μεταπωλεί σε πρατήριο βενζίνης. Η εταιρία Correia, Sousa & Crisóstomo, Limitada, ορίστηκε ως εγγυητής του μεταπωλητή έναντι της Petrogal.
- 4 Η συμφωνία καταγγέλθηκε από τον μεταπωλητή στις 14 Μαΐου 1990. Η Petrogal άσκησε κατ' αυτού αγωγή ενώπιον του Tribunal Cível da Comarca de Lisboa λόγω μη εκτελέσεως των υποχρεώσεών του.
- 5 Το Tribunal Cível da Comarca θεώρησε ότι ήταν αναγκαίο να υποβάλει το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο:

«Συνεπάγεται η κατά παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83, της 22ας Ιουνίου 1983, συνομολόγηση αδριστης διάρκειας ή μεγαλύτερας των 10 ετών, στο πλαίσιο συμφωνίας πρατηρίου

βενζίνης κατά την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού, την ολική ακυρότητα της εν λόγω συμφωνίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης, ή είναι δυνατόν, δεδομένου ότι η συμφωνία πάσχει ακυρότητα μόνον ως προς το σημείο αυτό, να περιοριστεί η χρονική ισχύς της στα 10 έτη, τα οποία αποτελούν τον μέγιστο επιτρεπόμενο από τον κανονισμό χρόνο ισχύος;»

- 6 Στην έκθεση ακροατηρίου εκτίθενται διεξοδικώς το νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κυρίας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνον καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.
- 7 Το προδικαστικό ερώτημα φαίνεται ότι θεμελιώνεται στην υπόθεση ότι ο κανονισμός 1984/83 ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι έγκυρες οι συμφωνίες πρατηρίου βενζίνης από την άποψη των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.
- 8 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ο κανονισμός 1984/83 είναι αποκλειστικώς κανονισμός εισάγων εξαιρέσεις κατά κατηγορίες, ο οποίος εκδόθηκε από την Επιτροπή βάσει του κανονισμού 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 59), όπως τροποποιήθηκε τελικώς με την πράξη για τους όρους προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και για τις προσσαρμογές των συνθηκών, της 12ης Ιουνίου 1985 (ΕΕ L 302, σ. 23, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως). Στην περίπτωση που μια συμφωνία δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις της εξαιρέσεως που ορίζει ένας τέτοιος κανονισμός, δεν έπεται, εκ του λόγου αυτού, ότι η συμφωνία αυτή αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Εν τοιαύτη περιπτώσει, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει εάν η συμφωνία συμβιβάζεται προς τις διατάξεις αυτές.
- 9 Το άρθρο 10 του κανονισμού 1984/83 ορίζει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή σε ορισμένες συμφωνίες πρατηρίου βενζίνης τις οποίες καθορίζει. Για να τύχουν της εξαιρέσεως κατά κατηγορίες, οι συμφωνίες αυτές θα πρέπει να πληρούν τις διαλαμβανόμενες στα άρθρα 11 έως 13 του κανονισμού προϋποθέσεις.

- 10 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το άρθρο 10 δεν έχει εφαρμογή οσάκις η συμφωνία έχει συναφθεί για αόριστο χρόνο ή για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από δέκα έτη.
- 11 Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 3, και παράγραφος 4, η οποία προστέθηκε από το άρθρο 26 της Πράξεως Προσχωρήσεως, η απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν ισχύει για τις συμφωνίες της κατηγορίας του άρθρου 10, οι οποίες ίσχυαν κατά την ημερομηνία προσχωρήσεως, μέχρι τη λήξη της συμφωνίας και, το αργότερο, μέχρι τη λήξη της ισχύος του κανονισμού, ήτοι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, υπό την προϋπόθεση ότι, προ της 1ης Ιανουαρίου 1989, ο προμηθευτής θα έχει αποδεσμεύσει τον μεταπωλητή από όλες τις υποχρεώσεις που κωλύουν την εφαρμογή εξαιρέσεως.
- 12 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού προϋπόθεση περί της μέγιστης διάρκειας της συμφωνίας δεν ισχύει στην περίπτωση συμφωνίας συναφθείσας προ της ημερομηνίας προσχωρήσεως, όπως η συμφωνία περί της οποίας πρόκειται στη διαφορά της κυρίας δίκης.
- 13 Επομένως, συμφωνία προγενέστερη της ημερομηνίας προσχωρήσεως, συναφθείσα για αόριστο χρόνο ή για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών, μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης από τον κανονισμό 1984/83 εξαιρέσεως μέχρι την ημερομηνία λήξεως της ισχύος του κανονισμού ή, το αργότερο, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, υπό την προϋπόθεση ότι από της 1ης Ιανουαρίου 1989, το αργότερο, οι όροι της συμφωνίας έχουν καταστεί σύμφωνοι προς τις απαιτούμενες προϋποθέσεις των άρθρων 10 έως 13 του εν λόγω κανονισμού, εξαιρουμένης της σχετικής με τη διάρκεια της συμφωνίας προϋποθέσεως, η οποία προβλέπεται στο άρθρο του 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.
- 14 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι συμφωνία πρατηρίου βενζίνης προγενέστερη της ημερομηνίας προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, συναφθείσα για αόριστο χρόνο ή για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών, μπορεί να τύχει της εξαιρέσεως κατά κατηγορίες που προβλέπεται στον κανονισμό 1984/83, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού αυτού, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του κανονισμού, εξαιρουμένης της περί διάρκειας προϋποθέσεως του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 15 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κυρίας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 22ας Μαρτίου 1991 το Tribunal Cível da Comarca de Lisboa, αποφαινεται:

Συμφωνία πρατηρίου βενζίνης προγενέστερη της ημερομηνίας προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, συναφθείσα για αόριστο χρόνο ή για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ετών, μπορεί να τύχει της εξαιρέσεως κατά κατηγορίες που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού αυτού, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του κανονισμού, εξαιρουμένης της περί διάρκειας προϋποθέσεως του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

Edward

Joliet

Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Νοεμβρίου 1993.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

J.-G. Giraud

D. A. O. Edward